

**ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА „ВРАЧАР“
Бјелановићева 2**

ПРЕДШКОЛСКИ ПРОГРАМ

Београд, март 2021.

УВОД.....	3
1. ПОРТРЕТ УСТАНОВЕ.....	3
а) Локално окружење установе.....	3
б) Организациона структура установе.....	4
в) Култура установе.....	9
2. ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО РЕАЛНОГ ПРОГРАМА ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ РАДА.....	10
а) Програм васпитно-образовног рада са децом као израњајући програм заједничког живљења.....	10
б) Врсте програма и услуга.....	14
в) Физичко окружење као димензија програма.....	16
3. ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО ДЕМОКРАТСКЕ И ИНКЛУЗИВНЕ ПРАКСЕ.....	17
а) Партнерство са породицом.....	17
б) Повезаност са локалном заједницом.....	19
в) Рад са децом и породицама из осетљивих група.....	21
г) Транзиција и континуитет.....	21
4. ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО РЕФЛЕКСИВНЕ ПРАКСЕ.....	22
а) Заједница рефлексивне праксе: развој праксе, професионални развој и јавно деловање.....	22
б) Праћење и вредновање остваривања предшколског програма.....	23

УВОД:

Основна полазишта за израду Предшколског програма су:

- Закон о основама система образовања и васпитања,
- Закон о предшколском васпитању и образовању,
- Основе програма предшколског васпитања и образовања „Године узлета“,
- Годишњи извештаји о раду предшколске установе, извештаји о реализацији програма стручног усавршавања, постигнути квалитет у реализацији задатака васпитно-образовног рада, неге, исхране, превентивно-здравствене и социјалне заштите, као и степен материјалне и кадровске опремљености;

Приоритет развоја Установе је обезбеђивање услова за имплементацију Нових основа програма- Године узлета, у свим јаслицама и вртићима, а кроз:

1. Стварање подстицајне средине за игру и учење деце;
2. Подршку грађењу односа у вртићу (вршњачких, међу децом различитих узраста, са родитељима, са другим одраслима, окружењем);
3. Развијање тема и пројеката у функцији подршке дечјем учењу и развоју;
4. Грађење професионалне заједнице учења;
5. Хоризонтална размена и рефлексивна између тимова јаслица и вртића;

Ослонац промене у наредном периоду биће узајамна повезаност и сарадња стручног кадра, родитеља и локалне заједнице и спремност свих структура за заједничко побољшање рада Установе и стварања што бољих услова за одрастање деце.

1. ПОРТРЕТ УСТАНОВЕ

а) Локално окружење:

Општина Врачар има око 80 000 становника и са своја непуна 3км² површине представља најнасељенију општину Београда. Његове границе чине три булевара: Булевар краља Александра, Булевар Ослобођења и Јужни булевар. Међусобно најудаљеније тачке су средња Архитектонска школа “Војислав Илић” и “Београђанка“.

На Врачару се налази Народна библиотека, Завод за заштиту споменика културе, Музеј Николе Тесле, који чува урну, целокупну личну оставштину великог научника, обимну преписку, бројне техничке цртеже, као и велики број оригиналних фотографија. Природњачки музеј у Његошевој улици је једини музеј такве врсте у Србији, а у привременом простору чува се природна и културна баштина у 117 природњачких збирки, са приближно 1500000 различитих примерака из Србије, Балканског полуострва, али и целог света.

Врачар има и четири позоришта. Осим професионалног Београдског драмског позоришта, на општини делују још две аматерске позоришне дружине које постижу професионалне резултате – ДАДОВ и Театар лево, а ту је и мало позориште за будуће велике људе, Позориштанце „Пуж“.

На Врачару се налази седиште најстарије издавачке куће у Србији, Српске књижевне задруге, као и једна од најстаријих и најугледнијих гимназија – Трећа београдска гимназија. Осим Треће, на Врачару су још и Четрнаеста гимназија, Техничка школа „Бора Марковић“, Центар за ликовно образовање, Школа за основно музичко образовање „Јосиф Маринковић“, три средње музичке школе „Станковић“, „Мокрањац“ и „Славенски“ и шест основних школа – „Владислав Рибникар“, „Синиша Николајевић“, „Свети Сава“, „Јован Миодраговић“, „Светозар Марковић“ и „Краљ Петар II Карађорђевић“, као и Специјална основна школа „Душан Дугалић“ за децу са посебним потребама. Једина високообразовна институција са седиштем на Врачару је Стоматолошки факултет.

Од медицинских установа, на Врачару се налазе Завод за трансфузију крви, Завод за зубно-лекарску заштиту, Студентска поликлиника, Дом здравља, као и седишта две велике фармацеутске организације: „Хемофарм“ и Апотекарска установа „Београд“.

Спортски центар нуди богату рекреативну понуду. Постоје рукометни клуб, пливачки клуб, ватерполо клуб, клуб за синхроно и уметничко пливање, стонотениски и тениски клубови, плесни клуб, клубови који негују традиције борилачких вештина...На Врачару се налази и стадион фудбалског клуба „Обилић“.

Усред Врачара смештена је Каленић пијаца, једна од најстаријих и најпопуларнијих зелених пијаца.

Наши објекти смештени су у најужој градској зони, те деца веома често организовано бораве на отвореном простору јавних паркова општине Врачар (Гашмајдан, Чубурски парк, Карађорђево парк, Мањез). Све културне институције и јавни објекти лоцирани на простору наше општине доприносе квалитетнијој реализацији васпитно-образовног програма, самим тим што омогућавају активно учешће деце и формирање властитих искустава. Близина дечјег позориштанцета „Пуж“, позоришта „Дадов“ и „Душко Радовић“, као и неколико библиотека омогућава деци навикавање на правила културног понашања на местима те врсте.

Ни удаљенији пунктови, тј. знаменита места града, нису недоступна деци наших вртића. Уз помоћ родитеља осмишљавају се организоване посете Зоо врту, Ботаничкој башти, као и познатим излетиштима: Кошутњак, Ада, Звездарска шума, Топчидер, Калемегдан, Авала...

Установа остварује добру сарадњу и са широм социо-културном средином и институцијама као што су: Министарство просвете, Секретаријат за дечју заштиту, Филозофски факултет, Учитељски факултет, Градски завод за јавно здравље, Дечји културни центар, Центар за социјални рад Врачар, Дом здравља Веачар, СО Врачар, Предшколске установе из Београда и Србије, ЈКП Градско зеленило, Дефектолошки факултет, Висока медицинска школа, Институт за ментално здравље, Дом за незбринуту децу „Јуса“, Дом за незбринуту децу у Звечанској...

б) Организациона структура установе:

Седиште установе

Предшколска делатност на територији општине Врачар организовано почиње са функционисањем одмах након II светског рата, мењајући своју организацију, обим и мрежу

објеката и прилагођавајући је потребама житеља општине и материјалним могућностима финансијера који су се, такође, смењивали на релацији општина и град. И сам назив мења се неколико пута: Центар за непосредну дечју заштиту, Установа за дневни боравак деце, исхрану, одмор и рекреацију деце, омладине и одраслих „Врачар“, до актуелног назива Предшколска Установа „Врачар“. Установа је локацијски смештена на веома малу квадратуру (у пречнику око 3км² најужег градског језгра) на којој је заступљена комбинација урбане градње и пространих зелених површина.

Седиште Предшколске Установе „Врачар“ налази се у Бјелановићевој улици број 2. У склопу Установе постоје три наменски грађена објекта (јасле и вртић), четири објекта за узраст деце до три године и седам објеката за децу узраста од три године до поласка у школу. Сви објекти су територијално близу, распоређени на малој удаљености један од другог.

ПУ „Врачар“ васпитно-образовни програм реализује у 14 објеката са преко 2000 уписане деце, као и у Дечјој болници у Тиршовој и Заводу за психофизиолошке поремећаје и говорну патологију, са децом која се налазе на болничком лечењу, а на реализацији програмских садржаја ангажован је потребан број радника одговарајуће стручне спреме.

У три наменски грађена објекта услови рада су на задовољавајућем нивоу; у ненаменским објектима учињен је максималан напор како би се и они прилагодили потребама деце.

Већина објеката располаже властитим, безбедним двориштима, док поједини објекти који се налазе у склопу основних школа, користе простор школских дворишта за организоване активности на отвореном простору. Фискултурне сале постоје у три комбинована објекта, док се у осталим садржаји везани за физичко васпитање реализују у заједничким холовима.

ОБЈЕКТИ ЗА ДЕЦУ

Ред. Број	Назив објекта	Капацитет		Површина објекта	Површина дворишта	Адреса
		Бр. група	Бр. деце			
1.	Ком.објекат „Мића и Аћим“	19,5	388	1800м2	3378м2	Војводе Драгомира бр. 11
2.	Ком.објекат „Луња“	18,5	354	1800м2	1200м2	Метохијска бр.42
3.	Ком.објекат „Бисер“	19	389	1972м2	555м2	С.Марковића бр.14-16
4.	Вртић“Нада Пурић“	8,5	188	677м2	341м2	Крунска бр. 68
5.	Вртић „Гуливер“	6	142	595м2	1117м2	Младе Босне бр.5
6.	Вртић“Фића“	5	122	312м2		Марулићева бр.8
7.	Вртић „Лепа Витас“	6	140	576м2	398м2	Х.Милентијева бр.35
8.	Вртић „Свети Сава“	6	125	545м2		Николаја Краснова бр.8
9.	Вртић „Бубамара“	3	72	155м2		Тимочка бр.21
10.	Јасле „Чаролије“	6	85	314м2	388м2	Кумановска бр.11
11.	Јасле „Палчић“	4	57	184м2	162м2	В. Митровић бр.10
12.	Јасле „Маза“	6	78	228м2	80м2	Петроградска бр.8
13.	Јасле „Звончић“	6	72	206 м2	90м2	С. Игуманова бр.16

Напомена: Објекти „Свети Сава“, „Фића“ и „Бубамара“ користе просторе основних школа, као и њихова дворишта.

ПРИЛАГОЂЕНИ ПРОСТОРИ ЗА РАД СА ДЕЦОМ

Ред. Број	Назив Простора	Број група	Површина простора	Адреса
1.	ОШ „Свети Сава“	1	-	Николаја Краснова 8
2.	ОШ „Краљ Петар 2“	1	-	Марулићева 8

РЕД. БРОЈ	ОБЛИЦИ РАДА	БРОЈ ГРУПА
1.	Целодневни од 0 до 3	43
2.	Целодневни од 3 до ППП	54
3.	Целодневни ППП	16,5
4.	Четворочасовни ППП	2
5.	Болничке групе	18
6.	Вечерња група	1
	УКУПНО	134,5

Радно време

Радно време у Установи утврђено је одлуком Скупштине града Београда као оснивача. Радно време у Установи траје од 7 до 18 часова (11 часова), а у болничким групама од 12,30 до 17,30 часова (5 часова), осим на одељенима - хематолошка дневна болница, пулмологија и дијализа на којима је радно време од 8 до 13 часова. Пријемно одељење рад организује у периоду од 8 до 14 часова. Рад у болничким групама у Краља Милутина организован је у периоду од 8 до 19 часова.

Уважавајући потребе родитеља, радно време у већини објеката почиње у 6,30. Вртић „Свети Сава“ рад организује до 21,00 час.

Припремни предшколски програм (четворочасовни) организује се у простору основних школа „Свети Сава“ и „Краљ Петар II Карађорђевић“ у периоду од 08-12 часова.

У току летњег периода раде сви објекти.

Кадровски услови рада

Сви запослени испуњавају услове предвиђене законом и правилником о степену и врсти стручне спреме васпитача, медицинских сестара и стручњик сарадника у дечијим вртићима.

Оно што даје посебан квалитет у раду наше Установе свакако је стручно васпитно особље које се стално усавршава у циљу примене нових сазнања о предшколском детету у свакодневној пракси. То и јесте један од приоритетних и сталних задатака.

ВРСТА ПОСЛА	ОБЛИЦИ РАДА					Укуп. по нормативу	Укупно запослених	Разлика
	Јасле 11ч	Вртић 11ч	ППП 4ч	Болничке 5ч				
Број група	43	70,5	2	18				
Руковођење	1.789	2.933	0.050	0.449		5.221	5.000	-0.221
Стручни сарадници и сарадници								
Педагог, психолог и логопед	1.548	2.538	0.050	0.454		4.590	4.000	-0.590
Сарадник за превентивно здрав.заштиту	0.430	0.980	0.097	0000		1.507	1.000	-0.507
Сарадник за исхрану и негу	0.894	1.466	0.010	0000		2.370	1.000	-1.370
Сарадник за социјалну заштиту	0.894	1.466	0.010	0000		1.151	1.000	-0.151
Васпитачи (васпитач,сестра-васпитач и дефектолог-васпитач)	86.000	141.000	2.000	16.362		245.362	204.000	-41.362
Медицинска сестра за превентивно здравствену заштиту	0000	8.531	0000	0000		8.531	10.000	1.469
Припрема хране	5.375	8.813	0.050	0000		14.238	11.000	-3.238
Сервисирање хране	8.600	14.100	0.081	0000		22.781	19.000	-3.781
Адм.правни и финансијски послови	4.300	7.050	0.080	0.720		12.150	12.000	-0.150
Одржавање хигијене	21.500	35.250	0.400	0000		57.150	30.000	-27.150
Технички послови	4.300	7.050	0.080	0000		11.430	10.000	-1.430
УКУПНО	135.094	230.493	2.909	17.985		386.481	308.000	-78.481

Опрема и средства за васпитно-образовни рад

Радне собе и друге просторије у вртићу опремљене су адекватним намештајем, као и дидактичким и потрошним материјалом који се у континуитету допуњује. Простор је организован у тзв. просторне целине, опремљене адекватним средствима и материјалима, према Правилнику о ближим условима за оснивање, почетак рада и обављање делатности предшколских установа.

Просторне целине у јаслицама су: сензорна, кинестетичка, литерарна, целина за конструисање, за визуелне уметности, симболичку игру, целина за скривање и осамљивање...при чему је акценат на кинестетичкој и сензорној просторној целини.

Просторне целине у вртићу су: за конструисање, за симболичку игру (породична целина и игра улога), за визуелне уметности, литерарна, за осамљивање и скривање, за истраживање светлости и сенки, за звук и покрет, радионица...или неке друге зависно од интересивања деце и васпитача или од пројекта у који су укључени.

Средина са стално мења и допуњује, уношењем нових различитих средстава и материјала са намером да се прошири игра и истраживање деце.

У организацији средине за учење заједно учествују деца, васпитачи и родитељи. Акценат се ставља на уређење заједничких простора – холова, атријума, дворишта...јер су заједнички простори врло важни, као место окупљања деце различитог узраста, место дружења родитеља и деце...

Средства за рад се стално допуњују куповином нових количина сваке радне године. Допуна средстава врши се на основу потреба васпитних група и вртића, а у складу са захтевима Основа програма и предвиђеним потребама и везаним за простор. Акценат јесте на полуструктурираним, неструктурираним, природним материјалима, светелећим и звучним предметима, материјалима за манипулисање и обликовање, сензорним таблама, различитим подлогама, средствима и материјалима за цртање, сликање...Игровни и дидактички материјал се допуњује заједничким креативним радом деце, васпитача и родитеља.

Простори у вртићу нису једино место за игру и учење деце, већ се користе и сви расположиви ресурси у локалној средини.

Језик на ком се остварује васпитно-образовни рад

Васпитно – образовни рад се обавља на српском језику.

в) Култура установе:

МИСИЈА:

Верујемо у капацитете деце предшколског узраста да активно учествују у свом учењу и развоју. Настојимо да пружимо подршку дејој добробити, како би свако дете имало једнаке могућности за учење и развој. Развијамо истраживачку и заједницу учења и градимо квалитет предшколског васпитања и образовања.

МОТО:

Свако дете је јединствено са својим снагама , способностима и искуством. Наши циљ је да их препознамо и да му помогнемо да их проширује.

2. ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО РЕАЛНОГ ПРОГРАМА ВАСПИТНО – ОБРАЗОВНОГ РАДА

Реални програм настаје и гради се у реалном контексту васпитно – образовне праксе. Он не може бити унапред писани документ већ се гради кроз заједничко учешће свих учесника, обликује културом вртића, породице и локалне заједнице и ширег друштвеног контекста и планским и промишљеним деловањем васпитача заснованим на концепцији Основа програма.

а) Програм васпитно – образовног рада са децом као израњајући програм заједничког живљења

Васпитно- образовни програм се гради кроз заједничко учешће деце и одраслих као аутентичних људских односа и заједништва у ситуацијама, догађајима и активностима које за њих имају смисла, као процес заједничког учења деце и одраслих кроз који одрасли и деца заједнички конструишу знања и разумевање себе и света, а не као примена програма на децу према унапред испланираним појединачним активностима и издвојеним садржајима подучавања. Програм је израњајући а не унапред прописан.

Основе програма се заснивају на теоријским поставкама о детету и његовом учењу:

- дете је јединствено и целовито биће које учи кроз оно што чини и доживљава – његово физичко, емоционално, социјално, језичко, чулно, когнитивно учење узајамно је повезано и одвија се симултано;
- дете је активни учесник заједнице вршњака и одраслих; дете је социјално биће, те природно усмерено на односе са вршњацима и одраслима – ствара односе и идентитет у различитим заједницама којима припада и својим учешћем доприноси обликовању те заједнице;
- дете је компетентно биће и биће богато потенцијалима – оно је учесник сопственог учења и развоја; компетентност детета изграђује се кроз односе са вршњацима и одраслима и зависи од квалитета ових односа- колико су они подстицајни и подржавајући;
- дете је посвећено учењу – има урођену мотивацију да учи и сазнаје; учење је процес заједничке конструкције знања са вршњацима и одраслима у ситуацијама које за дете имају лични смисао и значење;
- дете је биће игре – игра је најзначајнија активност детета кроз игру дете доживљава, проширује и прерађује своја искуства, гради сазнања о себи и свету, развија потенцијале отворености, флексибилности и стваралаштва, као основе свеукупног учења и развоја; учење се не дешава кроз директно подучавање већ кроз игру и игролике активности;
- дете је креативно биће, поседује креативни потенцијал да изрази себе и своје разумевање света на много различитих начина и да на креативан начин повезује различите димензије свог искуства и прерађује своје идеје и доживљаје.

Вртић који градимо у складу са концепцијом нових Основа је:

- простор развијања реалног васпитно – образовног програма, заснован на концепцији нових Основа;
- простор демократске и инклузивне праксе – уважавање права све деце на активно учешће у образовању кроз усмереност на добробит детета и подршку њиховим потенцијалима и

активном учешћу у животу вртића, партнерство са породицом, повезивање са локалном заједницом;

- вртић као место заједничког живљења у коме се подршка учењу и развоју деце остварује кроз заједничко учешће деце и одраслих;
- вртић као простор рефлексивне праксе, развијање рефлексивног приступа пракси кроз стално преиспитивање теоријских и властитих полазишта и сопствене праксе у дијалогу са колегама, породицом и децом;

Циљ програма предшколског васпитања и образовања јесте подршка добробити детета, те програм који се развија са децом има за циљ подршку добробити, а то значи осмишљавање и обезбеђивање различитих прилика деци у вртићу у којима ће се они:

- осећати сигурно, испуњено и срећно, где ће осећати припадност и бити укључена у заједницу вршњака и одраслих, усклађено са правилима, нормама и захтевима окружења;
- моћи да упознају и истражују свет око себе, изражавају се на различите и креативне начине, да посматрају, питају, размењују, истражују, да се изражавају креативно и маштовито, да бирају и преузимају иницијативу, да спознају своје снаге и могућности, да доприносе и виде да је њихов допринос препознат и важан...
- да праве добар избор, доносе одлуке и преузимају одговорност, да управљају својим емоцијама и разумеју емоције других, да успешно комуницирају и сарађују са другима, преговарају, договарају се и разрешавају конфликте, да прихватају промене, да буду отворени и флексибилни...
- да буду укључени у заједницу вршњака и вртића, укључени у разноврсне, креативне и сврсисходне активности, саслушани и уважени, окружени довољно познатим и истовремено новим изазовима, прихваћени у својој јединствености, физички активни, пријатељи са неким...

Имајући у виду усмереност програма на дугорочне циљеве и развој кључних образовних компетенција за целоживотно учење (комуникација на матерњем језику, математичке, дигиталне, грађанске компетенције, иницијатива и предузетништво, културолошка свест и изражавање), кроз реални програм ствараће се основ развоја ових компетенција и тиме обезбеђивати континуитет образовања и целоживотног учења. Акцент ће бити на начину на који се подржава њихов развој, а то значи да се на предшколском узрасту ове компетенције не усвајају подучавањем, него кроз истраживање, учешће у пројектима, кроз игру као основну активност предшколског детета, кроз коју дете упознаје, овладава и гради односе према себи, другим људима и свету око себе, а на чему се и заснивају нове Основе програма.

Односи су кључна одредница програма кроз који дете остварује све аспекте добробити у различитим ситуацијама делања. За дете су у односима важни: сигурност, континуитет, одржавање баланса, учешће, укљученост кроз усклађивање са дететом, укљученост кроз блискост, осетљивост и персонализованост и уважавање.

Програмом који се развија у реалном контексту вртића ствараће се услови и могућности да се дете осећа сигурно пре свега, грађењем простора и средине која му је доступна и предвидива и социјалног окружења у које је интегрисано и са којим је усклађено и развија позитивне односе. Посебна пажња посветиће се стварању континуитета у односу деце и одраслих пре свега, грађењем простора и средине која му је доступна и предвидива и социјалног окружења у које је интегрисано и са којим је усклађено и развија позитивне односе. Посебна пажња посветиће се стварању континуитета у односу деце и одраслих пре свега обезбеђивањем сталности кадра који ради са децом, али и могућностима повезивања различитих окружења (јаслице и вртић и шире окружење) као и повезивање различитих врста искустава (садржаји који су повезани са животним контекстом и претходним искуствима деце). У таквим условима ствараће се могућности деци да буду активни учесници, имају право на избор, дају иницијативу и утичу на догађаје и ситуације у које су укључени.

Поменути прилике за учење и развој деце као и за остваривање добробити имплицирају измењене улоге васпитача у односу на претходну праксу. У складу са поменути приступом

учењу, васпитач gradi односе кроз укљученост, односно блискост и усклађеност и разумевање онога што му деца „поручују“, одржавање баланса у различитим начинима учешћа у животу вртића и уважавање, односно, доступност детету и пружање подршке када му је потребна.

Полазећи од чињенице да дете учи сопственим чињењем и у заједничким активностима са вршњацима и одраслима, реални програм ће омогућити активно учешће деце у игри и другим приликама које се односе на животно – практичне ситуације (рутине, ритуале, аутентичне ситуације у вртићу или блиском окружењу детета) и ситуације планираног учења.

Учење деце се не остварује само кроз планиране ситуације учења већ током целог дана у различитим ситуацијама делања у којима значајно место заузимају и животно практичне ситуације (рутине, ритуали, актуелна дешавања) кроз које дете, такође, gradi односе развија симболичко изражавање, добро се осећа и учи. То подразумева увођење промена и грађење културе вртића у којој не постоје мање значајне активности у вртићу од других које су важније за учење. Напротив, током целог дана, све ситуације се посматрају као прилике да се нешто научи чиме се обезбеђују услови за остварење принципа целовитости неге, васпитања и образовања. Из тог разлога, васпитач планира и организује животно – практичне активности као интегрални део програма.

Планиране ситуације учења су још један вид могућности кроз које дете gradi односе, истражује и коконструише знање и искуство, развија симболичко изражавање, gradi идентитет, ужива и радује се. Васпитач у планираним ситуацијама учења није у позицији доминације и давања готових одговора него подржава процес учења и истраживања чиме омогућава развој диспозиција за целоживотно учење. Планиране ситуације учења васпитач покреће заједно са децом као део теме или пројекта кроз који заједно развијају стратегије истраживања и разумевања света око себе и уче како се учи.

Реални програм се развија кроз различите теме/пројекте, што представља стваралачки чин деце, васпитача, родитеља и других учесника васпитно-образовног процеса. Теме и пројекти се развијају кроз неколико корака.

Васпитачи развијају програм покрећући и осмишљавајући различите пројекте са децом, родитељима и другим учесницима, и то кроз следеће кораке:

1. отварање пројекта
2. развијање пројекта
3. затварање пројекта

Смисао ових пројеката је у томе, што деца кроз, за њих смислене активности, уче како се учи, а уз подршку њиховом активном учешћу и подстицању заједништва и партнерства са различитим учесницима.

Идеја за покретањем одређеног пројекта настаје из ситуација у којима се група деце бави за њих смисленим активностима или је покренута одређеним доживљајем. На основу укључености у дечју игру, слушања идеја и питања деце, искуства која деле деца и одрасли, уочавања проблематике, ситуација и догађаја који заокупљају, зачуђују и интересују децу, васпитачи добијају почетне идеје за могући пројекат. Истражујући могуће изворе и размишљајући о томе шта је за дете смислена проблематика, уносе се подстицаји (провокативни материјали, средства, питање, проблем, прича, филм и др.) који децу инспиришу, стварају доживљај и покрећу на истраживање. Од начина на који деца реагују на ове почетне провокације, њихових исказаних и уочених претходних искустава и разумевања, претпоставки и теорија везаних за покренуту проблематику, идеја и питања које износе, уобличава се и основно питање које се истражује, односно сврха или циљ пројекта (шта се њиме хоће, зашто то радимо, зашто је он важан, шта је крајњи циљ нашег истраживања, које промене желимо да остваримо). Деца и васпитачи се, затим, договарају о томе како да се истраживање започне. У овој фази, у којој је код деце покренут доживљај и инспирација за

истраживање, породице се упознају са сврхом пројекта и позивају на укључивање и давање идеја и прдлога.

Пројекат се развија кроз аутентични низ међусобно повезаних ситуација кроз које деца на интегрисан начин истражују за њих смислена и изазовна питања и проблеме на путу остварења циља пројекта. При томе, истраживања деце и одраслих подразумевају коришћење различитих извора сазнања:

- у вртићу: сликовнице, енциклопедије, ситуационо учење, истраживање са познаваоцима проблематике и другим одраслима из локалне заједнице, интернет, филм и др.;
- локална заједница: истраживања на аутентичним местима у локалној заједници, у природним окружењима, институцијама, са познаваоцима проблематике из локалне заједнице како би деци помогли да нађу решење / одговоре на своја питања.

Деца се подстичу да своја истраживања и представљање сазнатог врше на различите начине, бирајући за то различита места у вртићу, у складу са сопственим стилем учења и изражавања, а кроз: игру, покрет, цртање, сликање, обликовање, конструисање, приче, музику, различите графичке приказе, фотографисање, снимање...Пројекат укључује сталну рефлксију процеса учења, како од стране васпитача, тако и од стране деце. Истраживања деце и одраслих током трајања пројекта се продубљују кроз баланс, са једне стране, новонасталих дечијих питања, иницијатива и фасцинација и провокација које уносе васпитачи, са друге стране. На основу тога, васпитачи планирају наредни корак – два у пројекту, односно наредну ситуацију за учење, при чему су и сами учесници у истраживачком процесу заједно са децом и одраслима.

Доминантни начин рада је рад у малим групама, у пару, али и индивидуално. Заједничка окупљања организују се у функцији договора, представљања истраживања, причања прича, вођење игре и сл. Ритам дана је флексибилан и одређен само оброцима и временом за одмор, док се дечије активности и истраживања дешавају током целог дана, а не само у прподневним часовима. Васпитач је учесник и моделатор истраживања, а не неко ко директно подучава.

Сваки пројекат завршава се слављем – његовим представљањем и дељењем са другима кроз одабране начине изражавања. На тај начин, прави се повратак у истраживање и сагледава цео процес развијања пројекта онако како га виде деца – од његовог покретања до решења до кога се дошло и настанка одређене промене у њиховом окружењу.

Програм и дечије учење видљиви су за дете кроз персонализацију простора: изложени материјали у соби и на зидовима одражавају процес и активности који се одвијају у групи, видљиви су продукти и континуитет активности деце и других учесника. Чињење процеса учења видљивим остварује се, пре свега, кроз почетне, процесне и завршне паное који прате сваку од фаза у развијању пројекта.

Почетним паном документује се отварање пројекта, кроз: полазне идеје и активности, радове који представљају дечија искуства и доживљаје, позиве родитељима за учешће, предлоге и идеје родитеља, најаву активности везаних за пројекат.

Процесни пано приказује како се пројекат развијао кроз различите начине представљања: фотографије чиме се деца и одрасли баве у пројекту, белешке деце и васпитача, дечије радове и друго.

Конечно, завршни панои документују затварање пројекта кроз: фотографије слављења учења у пројекту, запажања деце и родитеља о пројекту.

Како би се реални програм развијао на описани начин, најзначајније улоге и задаци васпитача су да:

- обезбеђује флексибилан али устаљени ритам дана;
- преноси практичне задатке на децу у обављању дневних рутина;
- континуирано реорганизује простор подстицајан за игру и истраживање;
- обезбеђује довољно времена за игру, посматра је, укључује се и проширује;
- помаже деци дас се укључе у игру и истраживања, води дијалог са децом о игри;

- развија заједништво;
- фокусира се на процес учења, а не на продукт;
- омогућава деци да се баве оним што за њих има смисла, што их чуди и занима;
- моделује истраживачки однос у учењу, истражује са децом;
- омогућава деци различите изворе учења и подршке;
- омогућава деци да развијају различите врсте ране писмености (језичке, математичке и визуелне) стварањем ситуација за њихово смислено коришћење;
- подстиче децу на различите и креативне начине изражавања;
- приближава деци културно наслеђе непосредне и шире заједнице као и човечанства;
- омогућава деци различите изборе кроз различита средства и материјале и начине изражавања;
- подстиче децу да развијају и преиспитују своје „полазне теорије“ о различитим појавама;
- подржава децу да заједнички предвиђају, замишљају, постављају питања једни другима и траже различите начине решавања проблема;
- помаже деци да на различите начине документују своје учење...

Током развијања програма, преузимајући различите поменуте улоге, васпитач ће стварати:

- услове којима се доприноси и развоју диспозиција за целоживотно учење као што су: отвореност, радозналост, отпорност (резилијентност), рефлексивност, истрајност, поверење у себе и сопствене могућности и позитивни лични и социјални идентитет;
- прилике да деца учешћем у пројектима упознају, истражују и преиспитују различита подручја људског сазнања и делања, различите продукте културе и начине грађења и изражавања значења;
- могућности и прилике да породице бирају, активно учествују у васпитању и образовању своје деце на јавном плану, да освесте своје латентне потребе и капацитете и развијају родитељске компетенције;
- могућности за коришћење ресурса локалне заједнице (школа, центри културе, спорта и рекреације, отворени простори, друге институције локалне средине) као простора заједничког учешћа деце и одраслих у учењу и грађењу смисла, кроз дијалог и узајамну подршку.;
- услове за неговање културе вртића: сарадња и колаборација, заједништво, демократичност и инклузивност, одговорност за континуирано учење и развој

Дечије учење и развој документују се кроз дечји портфолио, а развијање реалног програма кроз пројектни портфолио, почетне, процесне и завршне паное.

Окосницу развијања реалног програма чине принципи, наведени у документу „Године узлета“, а то су: принцип усмерености на односе, принцип животности, интегрисаности, аутентичности, ангажованости и принцип партнерства. На наведеним принципима, васпитач са децом и осталим учесницима – родитељима, представницима локалне заједнице, планира и развија програм.

б) Врсте програма и услуга

Целодневни облик рада реализује се од 01.09. до 31.08. у свим васпитним групама, осим у четворочасовним припремним, које прате школски календар и болничким групама, где се реализује полудневни – петочасовни програм.

Рад са децом на болничком лечењу

Рад са децом која се налазе на болничком лечењу реализује се при Универзитетској дечјој клиници и Тиршовој где на 13 одељења постоји 13 васпитних група и 2 групе на пријемном одељењу, као и у 3 групе при Заводу за психофизиолошке поремећаје и говорну патологију у Краља Милутина 52.

Приоритетни задаци у раду у овим групама су ментално – хигијенске природе: ублажавање и превазилажење негативних емоција – туге, страха, стрепње, осећања повређености, одбачености, љутње...као и уливање наде у оздрављење. Највећи део рада у овим групама одвија се индивидуално, са сваким дететом, јер су нека деца везана за кревет или пак на одељењу нема издвојеног простора за рад са децом. На одељењима где постоји посебан простор, реализује се васпитно – образовни рад са групом деце. За децу која добију одобрење лекара, једном недељно васпитачи реализују различите радионице (ликовне, музичке, позоришне...) у посебном простору болнице, те се тако омогућава дружење деце са свих одељења. Тема којом се дужи период баве васпитачи који раде у болничким групама је праћење деце и како боравак у болници утиче на психичко стање деце и њихово понашање, као и који су то васпитни поступци васпитача у циљу помоћи деци. Битни сегменти рада васпитача у болници усмерени су на сарадњу са породицом, на изналажење најбољих облика и могућности сарадње, шта, када и како васпитач може рећи родитељу и сл.

Средину за учење васпитачи осмишљавају тако да буде пријатна за децу, да садржи средства и материјале сходно условима одељења на којима деца бораве и могућностима деце, али пре свега уважавајући захтеве медицинског особља који се односе на здравље деце и здраву средину. Васпитачи који раде на пријемном одељењу болнице, учинили су максималне напоре и уредили простор у коме се окупљају деца док чекају различите прегледе, тако да тај део болничког хола заиста делује као прави вртић. Разноврсним играма и материјалима васпитачи анимирају децу и тако им омогућавају да садржајно проведу време чекања на лекарске прегледе.

Посебне активности, сходно децијим могућностима и датим условима, реализују се са децом која по узрасту треба да буду укључена у ППП и о томе васпитачи воде посебну евиденцију.

Током године повремено се организују дружења деце из редовних група са децом која су у болници, што је обострано корисно, како за болесну децу, тако и за здраву децу код којих се развија осећање помоћи другима.

Сви васпитачи који раде у болничким групама, поред рада у оквиру свог актива у Установи, укључени су у рад Актива болничких група Србије, као и у рад Васпитно – образовног већа. Укључују се и у друге облике стручног усавршавања који се реализују у Установи.

Додатни, повремени и пригодни програми и облици рада

Зимовање и летовање се реализује за децу од 4 до 7 година. Дестинације су различите, углавном планине и садрже седмодневни боравак.

Просечан број деце која иду на зимовање и летовање креће се у просеку око 370 – 450.

Боравак деце планира се у јесењем и пролећном периоду, према унапред утврђеним сменама, у трајању од по 7 дана. На рекреативни боравак иду деца узраста од 4 године, која похађају вртић. Припрема за одлазак на рекреативни боравак подразумева припрему деце (психо – педагошка припрема, тј. припрема деце за одвајање од породице и боравак у новим условима), припрему родитеља и припрему запослених.

Основни циљеви рекреативног боравка деце су очување и унапређивање здравља деце кроз свакодневни боравак на ваздуху и физичке активности, развијање моторичких способности деце у природним условима, развијање хигијенских навика и навика о здравом начину живота, стицање искустава у колективном животу и заједништву, уз развијање толеранције у односима са другима, упознавање природе, њених законитости и лепота и друго.

Поред зимовања и летовања, у установи се у сарадњи са родитељима повремено организују **излети**. Организација излета као и посете разним културним и другим институцијама, планирају се и реализују током године у склопу реализације програма васпитно - образовног рада и развијања тема/пројеката.

Обука пливања реализује се током радне године, за сву децу из припремних група, чији родитељи дају сагласност. Програм пливања је бесплатан, у организацији општине Врачар, а реализује се у Спортском центру Врачар, два пута недељно.

Програм физичких активности – вртић „Спортико“, у организацији општине „Врачар“, реализује се за сву децу од 3 године до поласка у школу, једанпут недељно. Активности су прилагођене различитим узрастима деце и усмерене на превенцију проблема са кичмом, коленима и стопалима. Такође програм садржи и систем вежби за побољшање моторике код деце и спречавање гојазности.

У Установи се реализују и активности за које родитељи показују интересовање, као што је програм енглеског језика и балет, али у поподневним сатима, после радног времена вртића.

в) Физичко окружење као димензија програма

Један од основних задатака у раду је структурирање подстицајне и инспиративне средине за игру и учење у којој ће деца имати прилику да развијају свој програм по сопственом темпу. Таква средина подржаваће ситуационо учење деце и развијање различитих тема или пројеката. Структурирањем подстицајног и инспиративног физичког окружења ствараће се могућности да деца кроз игру граде идентитет и односе, пре свега, договарајући се и усклађујући са другима, бирајући и дајући иницијативу. Игра у окружењу са пуно неструктурираног и полуструктурираног материјала омогући ће им да истражују, реконструишу и граде нова искуства и развијају нове стратегије решавања проблема.

У собама су формиране просторне целине, које простор чине предвидивим за децу и позивају их на игру и истраживање. Просторне целине опремљене су лако приступачним, деци увек доступним и класификованим материјалима, средствима и играчкама, чиме се подстиче њихова самосталност и могућност избора.

Простор је доминантно опремљен:

- мноштвом неструктурираног и полуструктурираног материјала, који могу да се користе на различите начине и који омогућавају различите начине изражавања;
- различитим сензорним материјалима којима се подржавају сензорна искуства и активности и практична манипулација (истраживање текстура, мириса, звукова, тонова, мелодија, покрета);
- природним материјалима и рестловима;
- реалним и аутентичним предметима и материјалима...

Посебно важан аспект средине за учење је да она пружа могућност за различите начине кретања, коришћења сопственог тела и истраживање телом. Целокупан простор одражава актуелне процесе и активности и пружа подршку дечјем учешћу и учењу кроз: дечије радове, фотографије, тродимензионалне конструкте, продукте дечијих активности. Простор се периодично реструктурира, мења, богати материјалима, провокацијама за учење у складу са актуелним догађајима и активностима, продуктима насталим у раду са децом или онима који су у настајању кроз заједнички рад васпитача, деце и родитеља.

Како простор подржава и одражава развијање актуелних тема/ пројеката, активности и дешавања, он се по потреби, мења и реорганизује, у договору са децом, формирају се и друге просторне целине којима се појачава дечији доживљај у вези са актуелним истраживањима.

Играчке, средства и материјали у просторним целинама су груписани и приступачни. Сваку просторну целину деца, васпитачи и родитељи мењају и допуњују уношењем различитих средстава и материјала, како би се проширила игра и истраживање деце. Заступљено је мноштво неструктурираног и полуструктурираног материјала, различити ликовни материјали и

раквизити, сензорни материјали, природни материјали, реални и аутентични предмети, материјали и продукти којима се подржава развој ране писмености (штампани материјали, плакати, књиге и сликовнице, мапе, шеме, различите врсте прављених календара и скала, графички симболи...)

Деца су упозната са свим просторима у вртићу и њиховом наменом и имају прилику да током дана бирају просторне целине у којима ће се бавити за њих смисленим активностима, а поштујући договорена правила понашања. У функцији дечије игре и истраживања су и сви други расположиви простори: холови, дворишта, терасе. Они се, такође, уређују и свакодневно користе тако да подржавају, као и простори у радним собама: сарадњу и позитивну међузависност, уважавање посвећености у активности и иницијативност, истраживање, експериментисање и стваралаштво, различитост, припадност и персонализованост, телесни, сензорни и естетски осећај и зачудност.

Простор реалног програма у складу са концепцијом није само радна соба већ и други заједнички затворени и отворени простори као и места у локалној заједници, те тиме представљају сегмент заједничког истраживања, промишљања и рефлексije васпитача, деце, родитеља, представника локалне заједнице, у циљу грађења квалитетне праксе.

Да би се реализовао овај програмски концепт обезбеђен је флексибилан ритам дана. Просторно – временска организација се не подређује свакодневним рутинама (обедовање и одмор) већ обрнуто, просторно – временска решења за рутине се прилагођавају и интегрису у програмску концепцију.

3. ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО ДЕМОКРАТСКЕ И ИНКЛУЗИВНЕ ПРАКСЕ

Вртић представља простор демократске и инклузивне праксе – уважавање права све деце на активно учешће у образовању кроз усмереност на добробит детета и подршку њиховим потенцијалима и активном учешћу у животу вртића, партнерство са породицом, повезивање са локалном заједницом.

а) Партнерство са породицом

Полазећи од чињенице да је породица примарни и најважнији васпитач деце, да се дечје најраније учење и развој одвија у породици и кроз тај породични контекст се гради основ учења и развоја детета у свим другим контекстима, јасно је да предшколски програм може употпунити дечја породична искуства одрастања и учења, само ако се развија кроз партнерске односе са породицом, што јесте основни циљ.

Грађење партнерства се гради кроз:

- узајамно поверење и поштовање;
- познавање, емпатију, осетљивост и уважавање перспективе друге стране – васпитача и родитеља;
- сталну отворену и смислену комуникацију и дијалог о детету, програму, родитељству;
- узајамно препознавање и уважавање доприноса и снага и једне и друге стране – родитељ и васпитача;
- заједничко доношење одлука и спремност на компромисе и промене;

Основна идеја је да се на тај начин омогући деци да повезују искуства из породице са оним што раде у вртићу, да се програм обогати идејама и учешћем породица и да се знања и искуства из породице интегрису у заједничко учење деце и одраслих.

На почетку радне године организују се састанци где се родитељи упознају са организацијом и програмском концепцијом васпитно – образовног рада, као и другим програмима (исхране, превентивно – здравствене заштите и социјалне заштите, програмом заштите деце од дискриминације, насиља, занемаривања и злостављања и др.). Такође, родитељима се представљају и различите могућности, облици и форме њиховог укључивања у живот и рад вртића. Током године, програм сарадње са породицом се гради кроз заједничко стварање нових могућности укључивања и повезивања са окружењем, а у вези са актуелним пројектима који се развијају са децом.

У циљу грађења партнерства са породицом, програм сарадње реализује се кроз различите облике и начине:

1. Стална комуникација са родитељима о дечјем учешћу и учењу, животу и раду у вртићу:
 - Размена информација са родитељима приликом доласка и одласка из вртића;
 - Индивидуални сусрети и састанци са родитељима – размена информација, саветодавни рад са породицом;
 - Дечији портфолио заједнички воде васпитачи, деца и родитељи, они на различите начине осликавају учење и учешће деце у програму. Доступни су родитељима, уз могућност ношења кући, заједничког разгледања са децом, давање сопствених запажања и прилога;
 - Целокупни амбијент у јаслицама и вртићима осликава реални програм који децу и родитеље позива на учешће: посебна места са средствима и материјалима из пројекта за заједничку игру деце и родитеља; почетни и процесни панои са информацијама о актуелним пројектима, активностима, истраживањима, а кроз различите начине изражавања (фотографије, исказе, дечје продукте), позиве на заједничке активности и могуће начине укључивања породице, предлози и сугестије за заједничке игре и истраживања...
 - Простор за сугестије и предлоге породици (интерактивни панои, кутије за предлоге и слично);
2. Родитељски састанци:
 - Општи родитељски састанци ће се одржавати периодично у циљу информисања и заједничких договора о актуелним дешавањима (актуелне теме/пројекти, заједничке акције, излетзи, прославе и др.);
 - Родитељски састанци у мањим групама, нпр. поводом зимовања, летовања и др.
3. Непосредно укључивање родитеља у живот и рад групе и развијање пројеката:
 - Почетни панои, писма за породице и друге форме писане комуникације којима се најављује нови пројекат са децом и родитељи позивају на учешће;
 - Током развијања пројекта родитељи ће имати могућност да: предложе проблеме/питања која се могу истраживати у вези са темом, предложе идеје за долажење до одговора на дечија питања; и сами буду експерти у групи или одлазе на заједничка истраживања; истражују одређена питања и проблеме са својим дететом ван вртића, а затим представе сазнато у групи и др.; учествују у прикупљању продуката културе, књига, документације, других средстава и материјала које ће деца користити у истраживањима, учествују у слављењу пројекта;
 - Писана комуникација којом се заједнички прати рад на пројекту: бележнице, новине, путујуће свеске;
 - Родитељ у групи – у договору са васпитачима родитељи могу бити: учесници у игри, читању прича, раду са децом у атељеу, радионици, лабораторији, спортским активностима и др.;
 - Заједничко учешће у манифестацијама у локалној заједници, организовању приредби, прослава и других значајних дешавања која су у интересу деце и породице.

Васпитачи ће се, у зависности од узраста, консултовати са децом о могућим начинима укључивања породице.

Учешће родитеља присутно је и у стручним органима установе – Савет родитеља, Управни одбор, тимови. Ради се на интезивирању рада Савета родитеља како на нивоу радних јединица тако и на нивоу Установе, те се и на тај начин родитељи укључују у осмишљавање и реализацију планова и програма.

б) Повезаност са локалном заједницом

Сама локација на којој су смештени објекти наше Установе већ наговештава предиспозицију богате и квалитетне сарадње са локалном средином. Уважавајући полазишта савремене концепције, различита места у окружењу су места за учење и грађење искуства деце. Такође, поред коришћења ресурса у непосредном окружењу за игру и учење деце, предвиђено је и коришћење ресурса на нивоу града и шире.

Сарадња Установе са окружењем развијаће се на принципима: отворености за различите могућности и повезивања, уважавања специфичног контекста који чини Врачар, континуитета и повезивања различитих дечијих искустава (у породици, окружењу, вртићу), видљивости и препознатљивости Установе у окружењу.

Програм сарадње са окружењем осмишљен је као стварање могућности да деца у различитим природним и друштвеним окружењима:

- богате своју слику света;
- стичу нова и проширују постојећа знања кроз лични доживљај и искуство;
- развијају своје социјалне вештине и искуства;
- развијају осећај припадности заједници;
- развијају социјални идентитет и одговорност;
- развијају осећај за лепо;

Полазећи од наведене опште оријентације у повезивању са окружењем, сваки вртић и свака васпитна група развијају програм сарадње са локалном заједницом, а на основу својих специфичности и специфичности контекста, консултовања са децом и породицом. Кроз разговоре током шетњи и обилазака у окружењу деца ће упознавати свој крај.

Повезивање са окружењем представља и саставни део развијања сваке теме/пројекта у Установи. Деца, васпитачи и родитељи ће тражити могућности како да дођу до одговора на питања и реше проблеме у вези са својим истраживањима у вртићу. Како би дошли до одговора организоваће се неки од могућих начина повезивања: истраживања на терену, одлазак у институције, на различите локалитете, упознавање и контакт са различитим познаваоцима проблематике у вртићу и ван њега, заједничко прибављање материјала и извора сазнања и др. Институције образовања, културе, спорта, привреде, природни локалитети и др. На тај начин постају места остваривања програмских активности или се укључују у активности у вртићу. Такође, библиотеке у близини вртића представљаће стални извор сазнања у вези са актуелним темама/пројектима.

Родитељи ће се укључивати у сарадњу са локалном заједницом тако што ће имати могућност да: предлажу проблеме/питања која се могу истражити у окружењу; дају идеје за места и начине долажења до одговора на питања; повезују вртић и институције и организације; одлазе на заједничка истраживања; истражују одређена питања и проблеме са својим дететом ван вртића, а затим представљају сазнато у групи и др.

Позитивна искуства у сарадњи, остварена у претходном периоду у нашим вртићима, указују да се може остварити овај облик сарадње, уз наравно помоћ и учешће родитеља.

Сарадња се интензивира и преко представника локалне средине у Тиму за самовредновање, Тиму за развојно планирање и Тиму за заштиту деце од насиља.

Посебан задатак у оквиру сарадње са друштвеном средином је сарадња са основним школама на територији наше општине, која ће се одвијати током целе године са циљем што ефикасније припреме деце за полазак у школу, која из године у годину траје и и постиже све већи квалитет.

Непосредна близина основних школа и наших вртића („В. Рибникар“, „Јован Миодраговић“, „Краљ Петар Други“, „С. Марковић“, „С. Николајевић“, и „Свети Сава“) пружа могућност континуиране сарадње. Стручни сарадници из школа и наше установе, васпитачи припремних група и представници основних школа из реда учитеља, неколико година уназад успоставили су сарадњу, тако да на почетку сваке године, заједно израђују акционе планове сарадње који подразумевају активности које се у континуитету реализују, током године, у школи или вртићу.

У наредном периоду, сарадња са основним школама интензивираће се како би се оствариле прилике за сталну интеракцију и учење деце различитих узраста, коришћење кадровских и просторних ресурса основних школа (заједничка истраживања и пројекти, кабинети као места за истраживање и учење, наставници и школска деца као сарадници у истраживањима и др.).

Наши објекти смештени су у најужој градској зони, те деца веома често организовано бораве на отвореном простору јавних паркова општине Врачар (Ташмајдан, Чубурски парк, Карађорђево парк, Мањез). Све културне институције и јавни објекти лоцирани на простору наше општине доприносе квалитетној реализацији васпитно – образовног програма самим тим што омогућавају активно учешће деце и формирање властитих искустава (музеј Никола Тесла, Природњачки музеј, споменици великана: Карађорђе, Вук Караџић, Никола Тесла, музичка школа „Јосип Славенски“). Близина дечјег позориштанцета „Пуж“, позоришта „Дадов“, и „Душко Радовић“, као и неколико библиотека омогућава деци навикавање на правила културног понашања на местима те врсте.

Ни удаљенији пунктови, тј. знаменита места града нису недоступна деци наших вртића. Уз помоћ родитеља осмишљавају се организоване посете Зоо врту, Ботаничкој башти, као и познатим излетиштима: Кошутњак, Ада, Звездарска шума, Топчидер, Калемегдан, Авала...

Установа остварује добру сарадњу и са широм социо – културном средином и институцијама као што су: Министарство просвете, Секретаријат за дечју заштиту, Филозофски факултет, Учитељски факултет, Градски завод за јавно здравље, Дечји културни центар, Центар за социјални рад Врачар, Дом здравља Врачар, СО Врачар, Предшколске установе из Београда и Србије, ЈКП Градско зеленило, Дефектолошки факултет, Висока медицинска школа, Институт за ментално здравље, Дом за незбринуту децу „Јуса“, Дом за незбринуту децу у Звечанској...

Видљивост Установе у окружењу је циљ коме тежимо и оствариваће се кроз:

- учешће деце и васпитача у различитим дешавањима у локалној заједници (различите манифестације, обележавање Дечије недеље, ликовни и други конкурси и др.);
- доступност информација о предшколској установи и програму у локалној заједници кроз различите продукте дечијег рада (дечје изложбе, приредбе, покретање хуманитарних акција и сл.);
- сарадњу са писаним и електронским медијима кроз презентацију примера добре праксе;

Учешће деце на различитим манифестацијама

Узимајући у обзир шта је важно приликом појављивања и представљања деце на различитим манифестацијама, учешће деце планирано реализујемо, односно Педагошки кледијум одређује врсту и начин учешћа деце у различитим манифестацијама.

Планирају се различите активности у оквиру: Дечје недеље, прославе Нове године, дана Светог Саве, светског Дана здраве хране, учешће на Дечјем маратону, обележавање Дана планете Земље, Дан Установе...

Деца из наше Установе укључују се и у друге манифестације које се организују у граду и општини, а примерене су за децу предшколског узраста, али уз договор на Педагошком колегијуму и уз сагласност родитеља.

Реализују се позоришне представе за децу у вртићу, једном месечно, а повремено се организује и одлазак деце у позоришта.

У оквиру Програма заштите од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања током године реализују се следеће активности: хуманитарна акција у оквиру програма „Дечје недеље“, „Недеља лепих речи и порука“ – у децембру и „Промоција најлепших речи, дела и поступака из нашег вртића“ у мају месецу.

Деца и васпитачи учествују на различитим конкурсима за дечје ликовно стваралаштво.

в) Рад са децом и породицама из осетљивих група

Васпитно образовна пракса и нашој Установи се одвија као процес заједничког учења деце и одраслих кроз који деца и одрасли заједнички конструишу знање.

Наш приступ захтева да сваки васпитач активно подржава потребе и снаге сваког детета и у континуитету усваја различите приступе и стратегије како би свако појединачно дете охрабрио да активно учествује у животу вртића на њему смислен начин.

Свако дете је јединствено и има једнака права да се његова јединственост сагледа и уважи.

У раду са свом децом, па тако и са децом која имају одређене потешкоће или ускраћености-полази се од потенцијала и развијајућих капацитета који га чине компетентним учесником.

Посебна пажња у Установи се посвећује укључивању деце из осетљивих група, као и њиховим породицама (отклањање физичких и комуникацијских препрека, изградом и примена ИОП-а, могућностима консултација са родитељима у оквиру рада тима за инклузију као и редовног рада стручне службе у циљу подршке, поштовањем правилника о критеријумима уписа, кроз стално стручно усавршавање кадра, кроз комуникацију са релевантним установама из локалне средине...)

г) Транзиција и континуитет

Деци је потребан континуитет искустава из различитих животних окружења кроз који се гради осећање сигурности и смисла и развијају диспозиције за учење као основ целоживотног учења.

Стварајући услове за постепени прелазак из јасли у вртић или из вртића у школу даје се подршка дечијем доживљају припадности новом окружењу.

Програм неге и васпитно – образовног рада деце узраста до три године започиње **програмом адаптације**, коме се посвећује посебна пажња обзиром на значај континуитета дечјих искустава при преласку из породичне у нову средину. Адаптација деце на јаслице спроводи се у неколико корака. Након уписа деце организују се родитељски састанци или индивидуални разговори са родитељима у циљу пружања осећаја добродошлице, међусобног упознавања и успостављања поверења. Том приликом родитељи и деца обилазе простор, упознају се са сестрама и другом децом, добијају основне информације о процесу адаптације. Са друге стране, сестре упознају дете, његове навике, посебна интересовања, склоности и особености, као и потребе конкретне породице. Тада се кроз заједнички договор родитеља и медицинских сестара израђује индивидуални план адаптације за дете. Неодвојиви део процеса

адаптације представља и боравак родитеља у групи. Током прве недеље боравка у јаслицама, а по потреби и дуже, мање групе родитеља и деце бораве у организованој средини, заједнички се играју и друже. Сестре унапред, пажљиво бирају и врше понуду различитих средстава и материјала и осмишљавају конкретне активности за новоуписану децу и чланове њихових породица. Оваква пракса помаже деци да стекну сигурност у новом окружењу, а такође и родитељима да развију позитиван став према јаслицама и стекну поверење у васпитаче. Током целокупног периода адаптације родитељима се обезбеђује стална стручна подршка и врши се заједничко праћење и прилагођавање тока адаптације. И након адаптације, рутине се успостављају у складу са индивидуалним ритмом сваког детета и усаглашено са породицом.

Један од приоритетних задатака када је транзиција у питању јесу активности на стварању услова за постепени прелазак деце из припремних група у школу, у циљу подршке дечјег доживљаја припадности новом окружењу. Питањем континуитета бавимо се кроз различите осмишљене активности као што су **формирање заједничких простора** за различите начине сусретања и заједничког учешћа деце различитих узраста и других одраслих.

Током целе године одвија се сарадња са основни школама у нашем окружењу, са циљем што ефикасније припреме деце за полазак у школу, која из године у годину траје и постиже све већи квалитет.

Непосредна близина основних школа и наших вртића („В. Рибникар“, „Јован Миодраговић“, „Краљ Петар Други“, „С. Марковић“, „С. Николајевић“ и „Свети Сава“) пружа могућност континуиране сарадње. Стручни сарадници из школа и наше установе, васпитачи припремних група и представници основних школа из реда учитеља, неколико година уназад успоставили су сарању, тако да на почетку сваке године, заједно израђују акционе планове сарадње који подразумевају активности које се у континуитету реализују, током године, у школи или вртићу.

У оквиру сарадње са школом реализују се следеће активности:

- организоване посете деце и васпитача школи, као и посете ђака и учитеља вртићу;
- присуствовање школском часу, односно активностима деце у вртићу;
- заједничке активности деце у дворишту школа или вртића;
- посете школским кабинетима и активности у њима заједно са школском децом и учитељима;
- позоришне представе- деце за децу, глумци за децу, изложбе радова...
- укључивање у заједничке манифестације које организује школа или вртић;
- родитељски састанци везани за упис деце у школу уз учешће како васпитача и сарадника из вртића тако и представника основних школа;
- заједничке радионице као начин представљања како деца уче у вртићу на којима учествују поред деце, васпитача и родитеља и учитељи...
- сарадња у вези праћења развоја деце и друге активности...

4. ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО РЕФЛЕКСИВНЕ ПРАКСЕ

а) Заједница рефлексивне праксе: развој праксе, професионални развој и јавно деловање

Развијање рефлексивне праксе је континуиран процес преиспитивања теоријских и властитих полазишта и сопствене праксе кроз односе сарадње, поверења и размене са колегама, породицом и децом; повезивањем са другим практичарима, истраживачима и стручњацима у покретању заједничких истраживања о питањима која су релевантна за праксу предшколске установе и која су у функцији развијања програма, у складу са концепцијом Основа.

Развој праксе васпитач реализује кроз свакодневни рад у васпитној групи, усмереношћу на добробит детета, квалитет односа и различите ситуације и активности заједничког учешћа. Васпитач оживљава на нивоу реалног програма концепцијска полазишта Основа кроз принципе и стратегије којима се подржавају добробит, односи и делање.

Настојимо да развијемо рефлексивну праксу кроз сарадњу, размене и заједничка истраживања стручних сарадника и васпитача, оно што омогућава да се то и реализује је:

- Квалитетан и стручан кадар, који је мотивисан за стално усавршавање и напредовање, отворен за иновације у васпитно-образовној пракси;
- Квалитетан васпитно – образовни рад са децом у свим групама који прати основна полазишта програмирања по основама програма „Године узлета“. Сви васпитачи, сестре и стручни сарадници (укупно 240) прошли су обуку за имплементацију основа програма „Године узлета“, што је врло важно и значајно са аспекта примене основа и развијања реалног програма;
- Веома добро осмишљен и организован програм стручног усавршавања запослених, заснован на праћењу потреба васпитног кадра за сталним професионалним усавршавањем, као и на праћењу и прихватању новина у раду, примена наученог у пракси...Такође је значајно истаћи да постоји стална размена информација и искустава између објеката по питању реализације годишњих задатака, кроз различите форме што омогућава свима да имају увид у примере добре праксе који настају током реализације васпитно – образовног рада у нашој Установи.
- „Дани предшколаца Врачара“ започети 2008. године, трају до данас као својеврсна манифестација у оквиру програма стручног усавршавања и приказа примера добре праксе. Циљ ових сусрета је презентација реализованих активности у оквиру програма стручног усавршавања у нашој Установи, на ширем плану, а истовремено и стручна размена са другим предшколским установама Београда и Србије;
- Систематично увођење приправника васпитача и медицинских сестара у посао, по посебном Програму, што доприноси квалитету рада у Установи;
- Израда интерних Приручника, у којима се обједињују искуства из васпитне праксе наших васпитача и тиме добија квалитетан материјал настао у непосредној пракси и раду са децом. До сада је издато неколико приручника: „Тимски рад у процесу планирања“, „Погоди, снађи се, реши“, „Реализација ППП“ – први део, „Реализација ППП“ – други део, „Игром до писања“- графомоторичке вежбе, „Кооперативне игре и активности“, „Кроз игру ка правилном развоју говора“, „Радни листови од болничког материјала“, „Еколошке игре и активности“, „Мој први буквар за предшколце“, „Начин праћења дечјег развоја и напредовања у функцији планирања рада са децом“ – тим медицинских сестара јаслица „Маза“.
- Процес самовредновања, стална рефлексивна и преиспитивање васпитне праксе спроводи се студиозно и објективно и основа је за постављање приоритета у даљем раду;
- Тимски рад васпитача и стручних сарадника у реализацији свих задатака јесте наш циљ на коме континуирано радимо и коме тежимо, учећи једни од других и користећи искуства оних који су у овом начину функционисања успешнији;

Сви видови усавршавања, на разне начине реализовани, део су процеса стручног усавршавања и имали су за циљ подизање квалитета рада васпитног кадра.

б) Праћење и вредновање остваривања предшколског програма

Праћење и вредновање представља саставни део развијања реалног програма у установи са циљем континуираног грађења квалитета наше васпитне праксе.

Основни принципи праћења и вредновања су: вишеперспективност овог процеса (учешће деце, породице и других учесника у праћењу програма) и рефлексивни приступ пракси.

Овај сегмент одвијаће се на више нивоа:

- Самовредновање рада предшколске установе – сваке радне године врши се самовредновање изабране области квалитета. Носилац самовредновања је Тим за самовредновање, а оно се спроводи у складу са: Правилником о вредновању и самовредновању рада образовних установа, Правилником о стандардима квалитета рада установе и Годишњим планом самовредновања. Овим процесом сагледаваће се реално стање у установи полазећи од стандарда квалитета као оквира за преиспитивање и рефлексију праксе. У зависности од области која се вреднује, вршиће се примена различитих техника и инструмената и коришћење више извора информација (консултовање деце, васпитача, родитеља, чланова УО и представника локалне заједнице, анализа педагошке документације, непосредни увид у рад са децом, заједничке анализе и дискусије и др.);
- Стална стручна размена и заједничка рефлексија васпитача и стручних сарадника на нивоу тимова и актива – заједнички састанци и анализе који се односе на: преиспитивање усклађености реалног програма са концепцијом Основа програма; преиспитивање реалног програма у његовим основним димензијама (средини за учење, квалитет односа, заједничко учешће, подршка диспозицијама за учење, различитости, сарадња са породицом и локалном заједницом);
- Заједничка рефлексија о развијању појединачних тема/пројеката у васпитним групама, као и на нивоу јаслица / вртића;
- На нивоу васпитних група кроз документовање вршиће се праћење дечијег учешћа и учења кроз индивидуалне портфолије, као и праћење како се развија програм кроз структуру простора, групне портфолије, почетне и процесне паное, панеле, инсталације и др.;
- Анкете и састанци за родитеље, путем којих се долази до идеја и мишљења родитеља у вези са програмом, која ће узимати у обзир при његовом развијању;

Појединачна праћења и извештаји о вредновању остваривања предшколског програма настали током године биће обједињени у Извештај о раду Установе и остваривање Годишњег плана рада, што ће представљати смернице за израду акционих планова за наредну годину, као и програма стручног усавршавања.

Председник Управног одбора